

"המוכרת במודיעין עילית ניגשה לשאול עשרות שאלות בהלכה את גדול הדור: "גיליתי עולם שלם, מבוסס יותר" [פרי הביכורים יוצא לאור המצאת המיוחזת "על ראש אחת חלק ה" הקרוב חלק א']

תשע"ו

אני רוצה לקחת אתכן 12 שנים אחורה, ביקור במכירה קטנה במודיעין עילית.

שלא תדמיינו מכירה רצינית, עמוסה או מפוארת. כל המכירה כולה - סה"כ 13 סוגי בדים, 5 מטר מכל אחד, מקופלים בארונות קומפקטית. והנה לכם 'מכירה' ביתית של בדים...

חברות טובות ומעודדות קפצו לבקר, והציעו לבעלת המכירה שתתחיל לתפור מזה חצאיות צנועות. לא היה לה אז יד ורגל בתפירה. תכף מחפשת הגברת תופרת שתייצר מזה חצאיות לפי הזמנה, וכך היא מתווכת ללקוחה מהבד ועד לתפירה. וכך לאט לאט... הביקוש הלך וגדל בצורה שלא תאמן. באותה תקופה היה הולך חצאיות ישרות וקצרות, **כמעט ולא היה דבר כזה בחנויות חצאית "מתרחבת" ומעט יותר ארוכה...**

השמועות על המכירה הלכו וגברו... עד שבערב חג הפסח שהתקרב, מספרת בעלת המכירה, התדפקו על דלתנו נשים בבקשה לקנות חצאיות לחג, ולצערי נאלצתי להשיב אותן בידיים ריקות, כיון שעבודתי הייתה כרוכה בהזמנה מראש ומתבצעת רק ע"י תופרת אחת או שתיים...

ואז הסיקה בעלת המכירה שאם לא יעשה כאן מאמץ להביא בגדים מוכנים, תפירה המונית או ייבוא גדול יותר, זה פשוט לא ייתן מענה לנשים שמשתוקקות להתלבש בצניעות.

היא לא הסתפקה בכך, אלא גם יצרה קשר עם רבנית חשובה שפועלת הרבה בתחום הצניעות שמלווה אותה מעתה ואילך גם בחלק ההלכתי, מה מותר ומה אסור, היא הייתה מגיעה עד אליה עם מזוודות ובדים, שאלות ודיונים. מספרת לה על הביקוש ועל חוסר ההיצע, ואז מחליטה אותה רבנית חשובה שצריך למצוא פתרון, פתרון אמיתי שיספק את ציבור הנשים שמבקשות לעשות את רצונן של הקב"ה. מה עשתה? היא הרימה ייבוא שלם של חצאיות מטורקיה למכירה בכל הארץ. כמובן שהנקודה שלה במודיעין עילית הייתה אצלה בבית.

ותוך כדי היא ממשיכה גם עם התפירות...

**ספר שלם
אפשר היה
לכתוב רק
מהישועות
שהתגלגלו שם
בחנות בזכות
הצניעות.**

עם הזמן, היא ערכה היכרות עם רבנית נוספת, שידיעותיה בתחום ההלכה הלכו ונהיו לשם דבר. כך הן התחברו אליה ושאלו עוד רבניות ורבנים ממשמר התורה ורק על דעתם הובאו בגדים לחנות בקרית ספר - ורק "על פיהם ישק כל דבר" ובכך כל לקוחה היתה רגועה בצורה חד משמעית שהכל ע"פ ההלכה...

כך הלך ונכנס לאט לאט ערך גדול לצניעות בקרית ספר, חולצות בסיס מבד יציב נכנסו למודעות... החצאיות התחילו להתרחב בקרב הציבור, עליוניות רחבות עם צווארון בייצור מיוחד ובטעם טוב.

העסק גדל והתפתח, הלך והשתדרג, עד שמיצרנית היא התקדמה ליבואן - וכך היא התחילה לייבא מחו"ל באופן עצמאי, ולייצר במתפרות שם בגדים. חשוב לציין שבאותם שנים, הייתה שממה מבחינת ההיצע - והבגדים היו נחטפים כמו לחמניות...

במקביל הם גם פתחו עוד מכירות ברחבי הארץ.

האווירה בחנות הייתה קסם שאי אפשר לתאר, אווירה משפחתית נעימה וחמימה. כל אחת יכלה לשבת, לדבר ולהתחזק יחד. אפילו בימים הלחוצים והעמוסים של ערב פסח, הייתה החנות הזו כמו נקודת מפלט בסערת הניקיונות וההספקים. הלקוחות היו מגיעות, מתאוורות ומתחזקות בדיבורים מעצימים. השמחה הפשוטה שאיחדה את כולן, הייתה בעצם הפגישה המשותפת, כשכולן מכוונות למטרה אחת - לקנות בגד חגיגי ללא

ויתור על גדרי הצניעות.

החלק המרגש הוא שהחנות המדהימה הזו גרמה לכך שהלכות צניעות הבגדים תשתרשנה יותר. הם היו באותם ימים החנות האחת והיחידה שסיפקה מענה ללא ויתור על קוצה של ההלכה...

ספר שלם אפשר היה לכתוב רק מהישועות שהתגלגלו שם בחנות בזכות הצניעות. חולים שהרופאים לא נתנו להם סיכוי - התרפאו, פרנסה טובה, פרי בטן, ישועות בחינוך הילדים, מחלות שנעלמו! כל מי שרצתה ישועה ועשתה תהליך עם עצמה - פשוט קבלה. אם היא הייתה מספרת לכם את זה אז... יכול להיות שהיו כאלה שספק מאמינים וספק לא. אבל היום שיש את קו הישועות, כל אחת תאמין.

שנת תשע"ח

כ 6 שנים של ותק בקרית ספר, החנות החלה להתבסס ברצינות, והמכירה הביתית משתדרגת, בשעה טובה לחנות ברחוב מרכזי. לקוחות הגיעו מהצפון ועד הדרום, גם לחו"ל היו נשלחות מזוודות...

יום אחד מתקשרת אישה אל בעלת המכירה בכמה מילים היא מספרת שבעלה למד את הסוגיה של אורך החצאית ומהו בגד צמוד - חפר עד ליסוד עם עוד כמה ת"ח והגיעו למסקנה אחת ויחידה, שהצליחה לזעזע את כל היסודות עליהם הסתמכה עד עכשיו. הוא הסיק שלמעשה הדעה המפורסמת בקרב הציבור על מיקומו של 'שוק באישה ערוה' צריכה עיון! והדעה הרווחת שהשוק הוא החלק העליון שברגל, כלומר מהברך ומעלה, **אין לה יסוד ושורש מן הדין!**

באותם ימים, מספרת הגברת, חשבתי ש"שוק" זה רק החלק המתרחב של הרגל, ולכן מספיק שחצאית תכסה עד אליו בלבד. כך הדריכו אותי מורי ההוראה. בחנות היא הסתובבה עם "סרט מדידה" ללקוחות שהיו מבקשות כל הזמן סיוע, ובתמימות שאין לתאר, מדדה את המקום המדויק שצריך להיות מכוסה, כך היה ידוע לה אז. תמיד הסבירו לה שהחלק הרחב ברגל הוא זה שקרוי "שוק" ולכן רק הוא זה שצריך

כיסוי רחב ובו בלבד לא מספיק גרביים, אך אותה אישה שהתקשרה הסבירה לה שע"פ ההלכה **השוק הוא כל הרגל עד עצם הקרסול!! וכולו חייב כיסוי רחב כדן**, והיא עוררה בה פתאום הרגשה מוזרה. למען האמת, כל מה שחקרה ולמדה עד היום הזה, נעשה באמת ובתמים, ללא הבנה עיונית כ"כ... בנושא זה משום מה - כל ההלכות היו כעין 'קודים' כהלכה למשה מסיני, היא אף פעם לא התעמקה בזה, היא אף פעם לא הצליחה להבין את טעם ההלכה. אבל תמיד היו החלטות מגובות עם רבנים, שום דבר היא לא החליטה על דעת עצמה, כל שאלה היא הפנתה למי שמוסמך בעניין.

אגיד זאת שוב, שתבינו את המשמעות של הדברים: השוק הוא כל הרגל עד עצם הקרסול!

במילים אחרות - כל החצאיות שבעלת החנות הייתה בטוחה בכשרות שלהן- פשוט הן לא לפי ההלכה! מדובר בסחורה בהיקף ענק, וגם במאות נשים שקיבלו על עצמן בתהליך מרגש- להתחזק בצניעות ולעבור 'לחצאיות אמצע' כאלה. מה עושים עכשיו? עכשיו זאת היא שצריכה לעשות את החושבים עם עצמה...עכשיו זה התור שלה

להתמודד מול אמת שלא בדיוק נוחה לה.. מה עושים? האם יש משהו בדבריה של אותה אישה שהתקשרה? מהו גבול הטעם הטוב מבחינת הבאת החידוש הזה לציבור?!

תשובה לא נמצאה לה, אבל היא הבינה שהיא חייבת מענה, פסק חותך. כי אם זה נכון, מעיסוק של זיכוי הרבים, היא עלולה חלילה לפעול את ההפך.

כיוון שבעלת החנות הייתה מפוקסת על הרצון הזה, של להרבות זכויות וצניעות באמת, יצא לה משמייים להתוודע כל הזמן לשאלות קשות בהלכה. היא לא התעצלה והתייעצה כל הזמן בדעת תורה. כששאלה רבנים ורבניות, היו משיבים לה בנועם. ועד היום יש בליבה הכרת טובה על הסבלנות והזמן שהקדישו עבור כל שאלה, אפילו בזמנים הכי לחוצים.

פעמים שהיו תשובות שלא הוסכמו על כולם, אבל היא ביצעה את מה שאמרו לה באמת ובתמים.

ובאופן כללי, היה חשוב לה הדיוק, החתירה אל האמת- מה רצון ה'. היושר והעומק הדריכו אותה תמיד, וגם פה בענין הנושא שהתחדש לה עכשיו - היא לקחה אותו מאוד בחששות, כי היא סלדה מ"עוד

המצאה" לא אמיתית.

אנחנו בדור כזה, שיש כל הזמן רעיונות טובים, אבל השאלה היא האם זה אכן רצון ה'?

אולם הנקודה שמשכה אותה לכיוון ההוא, זה שדעה זו הרבה יותר מתיישבת על השכל, וכמו שאומר הנביא ישעיהו: **"הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם"** - המפרשים כותבים שם דבר נורא:

למי נחשב שעשה פשע? כותב רש"י "שגגת תלמוד עולה זדון" - שאם נפלה שגגה ע"י התלמיד חכם הוא יענש עליה כאילו עשהו במזיד. למה? כותב רש"י: **"זדון הוא בידך שלא שאלת טעם מרבך"**.

[בתחום הצניעות אין שולחן ערוך מסודר כיון שבעבר הצניעות הייתה דבר פשוט ואף אחת לא העלתה בדעתה להתנהג אחרת, ורק מתקופת ההשכלה שנפרצו כל גדרות הצניעות אט אט עד ימינו לכן צריכים כיום לכתוב הלכות בנושא זה, אמנם כדי לכתוב הלכות צריכים לעיין טוב בש"ס ופוסקים ולייצר שולחן ערוך מסודר עם ראיות ומקורות לכל הלכה, ותלמידי חכמים שנשאלים בהלכות אלו חובה גמורה עליהם ללמוד היטב את יסודות הסוגיות ואם מחמת חוסר לימוד הם טעו - כתוב עליהם דברים חמורים, והנביא ישעיה (נח, א) זעק על כך **"הגד לעמי פשעם"** אלו תלמידי חכמים שנעשות להם שגגות כזדונות, וכן מצד התלמיד, אם יש לו קושיא על הפסק דין -

עליו לשאול את רבו את טעם הדבר ולא לקבל את הדברים מבלי לשאול, כיון שתלמיד שטעה בהלכה באופן שהיה עליו לשאול את רבו את טעמי ההלכה ואת המקורות והראיות, ולא שאל - נחשב למזיד. כי כאשר התלמיד שואל טעם מרבו, הוא יידע את ההלכה על בוריה, מתי היא נאמרה ומתי לא (רש"י מסכת בבא מציעא דף לג עמוד ב) ובסוגיות הצניעות הדבר הוא הרבה יותר חשוב, כי אם לא יודעים כל הלכה בטעמה ובמקורותיה בעיון עם ראיות מש"ס ופוסקים בקלות יכולים לטעות ולדמות דבר לדבר בטעות גמורה, וזה נחשב למזיד

**בחנות היא
הסתובבה עם
"סרט מדידה"
ללקוחות שהיו
מבקשות כל הזמן
סיוע, ובתמימות
שאינ לתאר, מדדה
את המקום המדויק
שצריך להיות
מכוסה, כך היה
ידוע לה אז.**

בחנות היו נשאלות הרבה שאלות והתשובות שהן קיבלו ממנהלת החנות, היו הרבה פעמים לא חד משמעיות.

לדוגמא, הרב הזה אומר כך... והרבנית הזו אומרת כך... וכל המחמירה תבוא עליה ברכה.

מעולם לא שאלתי בפשטות מהן המקורות ההילכתיים לפסיקה זו או אחרת.

כל מי שמנסה להתעניין מסביב לסוגיית אורך החצאית למשל יכול לשמוע הרבה דעות בנושא החצאית, לדוג':

1. העיקר לכסות את הברך בכל מצב (10-15 ס"מ אחרי הברך, תלוי איזה ספר פתחתם)

2. חצי שוק

3. לכסות עד החלק התפוח

4. לקצר את החצאית טפח מהקרסול

5. עד הקרסול - והאמת נעדרת...

הדוגמא הקלאסית לבלבול ניתן לראות בטעות השורשית: היכן מקום השוק, שרבים חושבים שהשוק זה עד החלק המתרחב ברגל. כל מי שלמד את הסוגיה פשוט מבין שזו שגיאה, **כיון שלכל אורך הרגל מהברך עד הקרסול יש רק שם אחד, ולא מצינו שמחלקים את אורך העצם לשניים**. (אמנם מצינו נושא מסיים בו הגמ' מדברת רק על החלק המתרחב, וקוראת לו בשם "מקום חבק", אבל עדיין הכל נקרא שוק לכל האורך).

אפשר פשוט לעשות ניסיון על עצמנו בואו נבדוק כמה אנחנו יודעים מה זה 'שוק', ומה הגדרה המדויקת של המילה 'צמוד' לפי השו"ע? השו"ע מעולם לא לקח סרגל וסנטימטרים...

שאלה נוספת, האם גרב צצמודה לרגל מהווה כיסוי?? אם כן למה אסור לכסות את כל הגוף בגרב וזהו?? האם שאלנו את עצמנו שאלות מעין אלו... כי את התשובות להן רק מי שלומד בעיון יודע .

פתאום היא הבינה, כמה אחריות היא לקחה על עצמה, וכשהמושגים חדשים, למי הכתפיים הרחבות לפסוק בשאלות כאלו?

הצער היה גדול, והדמעות כמו מאליהן זלגו מהעיניים. 'באותם רגעים', כך מתארת המספרת, 'התפללתי לה' שיראה לי מה האמת... פשוט השלכתי את הכאב רק על הקב"ה, בכיתי ונשאתי תפילה שהגיעה מעומק הלב.. 'ה' אני לא רוצה להטעות ולהכשיל אף אחד! תעזור לי!' הפתח לי שועה לא איחר לבוא, וכמו מתוך חלום חלפו 2 דקות הטלפון צלצל...

טלפון מאבא בשמיים!

צלצל הטלפון מחברה רחוקה רק בשביל לספר לה ידיעה מרעישה שעכשיו מסתובבת מר' חיים קניבסקי. הוא נשאל ע"י מנהל סמינר הרב אינהורן על הגזירה שעד היום אף אחד לא מבין מה מקורה- 'איסור' חצאית ארוכה ור' חיים ביטל את הטענה הזו.

כאן היא הרגישה שהקב"ה מאותת לה - הנה אפשר לשאול את הגאון הגדול ר' חיים קניבסקי זצ"ל...

היא פונה לכלה של הרבנית קולדצקי ומבקשת אם תוכל לעזור ולהכניס 'מילה' של שאלות בתחום הצניעות לר' חיים דרך בעלה וב"ה היא נענית ברצון, ואמרו שהם ינסו ולא יכולים להבטיח...

כאן היה נס אמיתי.

התשובות לא איחרו לבוא.

את התשובות הקריאו לה דרך הטלפון. והיא, כמעט שהתמוטטה וקרסה תחתיה....

היה קשה להאמין שאלו אכן התשובות עד שהן התקבלו ביד ממש.

איזה חושך!!! איך עד היום אף אחד לא ידע מזה.. קשה לתאר את התיסכול - היא לא ציפתה לכאלה תשובות.

כל כך הרבה שאלות צפו פתאום, דורשות כולן מענה מספק. כל השאלות התערבלו באוויר, מקשות על הנשימה, מערפלות את החשיבה, מה יהיה עכשיו? מה יהיה עם החנות? איך מתקדמים מכאן והלאה? לפחות חצי מהסחורה - דינה לפח האשפה.

הפרנסה אבודה. בעלה - אברך בן תורה, ב"ה יושב לומד...

כך הם התהלכו בבית כמו נעלמים. שבועיים של ספקות טורדניים ומציקים.

הם פשוט לא ידעו מה לעשות, איך להתקדם, מה יהיה עם כל הסחורה שאסורה למכירה?

בצומת הזו השתדלתי להמשיך בתמימות של "נעשה ונשמע". ותוך כדי לבדוק את ההלכה לעומק, אבל ת'כלס אילו תשובות אלו!!?! בכל השנים בהם ניהלתי את העסק הייתי מתייעצת על כל צעד ושעל, **ופתאום בבת אחת, הכל מתהפך.**

לאחר חקירות ובדיקות, גם כששאלו פוסקי הלכה רבים וגם במקורות.. הם ראו אחד לאחד שכל תשובה שר' חיים קניבסקי כתב- זו תורה שלימה. הכל אמת! אין סטייה לרגש ואין סטייה למה יגידו...

ומה יחשבו... והדור לא בשל.. והדור לא מבין ועוד תירוצי סרק כאלה ואחרים....אלא תשובה הלכתית, כמו שלומדים הלכות שבת, הלכות כיבוד הורים, הלכות איסור והיתר, בדיוק אותו דבר .

בעלת החנות מוסיפה ושואלת שאלות נוספות, שואלת אותם שוב ושוב גם חוזרת לפעמים על אותן שאלות בצורה אחרת כדי להבין את ההלכה במדוייק... ולראות שאכן הבינה נכון... שאין זה חלום. עשרות שאלות.

לאט לאט הכל נהיה בהיר יותר. [התשובות היו עקביות מאד] לחנות לא היה סיכוי לשרוד עם כאלו תשובות, הון רב הם הפסידו שם, היה להם נכס בודד באחד הפריפריות ואותו הם הפסידו לגמרי....

בינתיים בחנות, נתלה דף התשובות של מרן על המראה. וכך ניסתה הגברת לתמרן בין מה שנשאר ולציית. היה קשה, אין מה לומר.

באותם ימים כשהתקבלו התשובות, הספר ההלכתי "בגדי תפארתך" היה לקראת סגירה לדפוס, ועורכי הספר ראו שהתשובות שהתקבלו ממרן תאמו לנכתב בספר, עם הסכמות נרחבות מכל החוגים והזרמים.

כאן התחיל מסע חקירה מעמיק בסוגיות הנ"ל והנלוות אליהן. מנהלת החנות לשעבר נחשפה פתאום לעולם מדהים שהיום היא יכולה לומר בפיה מלא - היה קשה אבל שווה לעבור את כל הייסורים האלו רק בשביל לאחוז ולגלות אמת צרופה..

זוהי זכות גדולה להגיש לפניך חלק ממה שנאסף במשך השנים ביגע ובעמל. את המצגת "על רגל אחת" חלק א' וב', בנושא מקום השוק ואורך השמלה, הגדרת בגד צמוד ועוד - להבין את טעמי המצווה ומקורותיה, אשרי הזכות לקיימה בשלמות מתוך הבנה יסודית למען שמו באהבה.

תודה לכולכן, נשים ובנות יקרות המפנימות והמתחזקות.

יהי רצון שיהא נחת רוח גדולה לבורא עולם ונתחבר למצווה העיקרית והמאתגרת מכל.

זוהי ההזדמנות להוסיף כמה מילים אישיות מבעלת החנות - בעלת עסק משגשג לשעבר,

אל כל בת ישראל יקרה.

לכל אחת יש את ההתמודדויות שלה מול חקר האמת,

כל אחת עומדת באופן אישי מול הלכות ודקויות, והחלטות לא פשוטות,

וההכרעה לקבל על עצמן חיזוק ולהשליך חצאיות מהמלתחה שלך- באמת קשה ודורשת.

אבל בינינו, אין השוואה בין לזרוק מספר חצאיות לבין לאבד חנות שלימה עמוסה בסחורה, שהיא מקור הפרנסה הכולל איבוד נכס עיקרי, מושקע ומניב למשפחת אברך וילדים, עסק שהיה מוקדש לטובת בנות ישראל והעסיק אותנו כל כך הרבה.

המטר הזה הינו כהזדמנות לחדש ולהנות מעוד כמה פריטים חדשים במלתחה שלך-

קולקציה שמוקדשת כולה לשם שמיים באהבה גמורה.

כאן היא הרגישה שהקב"ה מאותת לה - הנה אפשר לשאול את הגאון הגדול ר' חיים קניבסקי זצ"ל...

ניתן לשמוע שיעורים בהירים על סוגיית מקום השוק ואורך השמלה, איסור בגד צמוד וכו' בקו 074-7962020 שלוחה 2 (מותאם לנשים וגברים כאחד)

ניתן לקבל את המצגות במייל וכן לביורורים:

lecathila@gmail.com

ניתן להשיג את הספר 'בגדי תפארתך' ולשאלות הלכתיות בנושא לגברים:

בטלפון: 050-4137174

שאלות שנשלחו למרן שר התורה הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א בעניני הצניעות

(השאלות דלקמן נשלחו בכמה מכתבים בחודשים - טבת/שבט ה'תשע"ז)

- בענין מקום השוק -

(א) פוסקים רבים הוכיחו ממקורות רבים, דלענין "שוק באשה ערוה" (ברכות כ"ד) הכוונה היא לפרק שמתחת לברך (קני"א) עד עצם הקרסול (קנעכ"ל), כמבואר במתניתין דאהלות (פ"א מ"ח) ותוסי' מנחות ל"ז א' ד"ה קיבורת) ועוד. האם נכון הדבר לדינא.

באדיבות ארגון גדר עולם

יז (כנ)

- בענין אורך השמלה לנשים ובנות -

(ב) בענין אורך שמלת הנשים, האם נכון שמהדין צריכה השמלה להגיע עד הקרסול (קנעכ"ל), ולא יועיל כיסוי בגרביים אטומות לחוד, משום שהגרב צמודה לגוף ומבליטה את צורת השוק ויש לכסות בשמלה רחבה עד הקרסול.

באדיבות ארגון גדר עולם

יח (נכונ)

(ג) בנידון אורך חצאיות הנשים, שמענו כמה גדריים בזה - א. עד הקרסול (מכיון שגם השוק צריך כיסוי רחב, ולא מספיק גרביים צמודות). ב. אמצע בין הברך לקרסול. ג. העיקר שלא יראו את הברך, רצינו לשאול מהי דעת תורה בנידון.

באדיבות ארגון בקודש פנימה

יט (עד הקרסול)

(ד) אנו עוסקים במכירת בגדי נשים, ויש לנו הרבה שמלות שאינן מגיעות עד עצם הקרסול (קנעכ"ל), והרב שליט"א כתב לנו בעבר שאסור למכור שמלות כאלו, האם עלינו להפסיק את מכירתן אף שיש בזה חסרון כס.

באדיבות ארגון גדר עולם

כ (כנ)

- בענין קיצור השמלות -

(ה) (חשון תשע"ב, לשון השאלה בקצרה) - אנו ובנותינו נהגנו תמיד ללבוש חצאיות שאורכן עד הקרסול. לא מזמן, מנהל בית הספר הציע שהבנות צריכות לקצר את החצאיות וכו', האם לדעת הרב עלינו לקצר את החצאיות.

באדיבות בת סמינר ומשפחתה

כא (חלילה וחס)

(ו) מורות בסמינרים דורשות מבנות הלובשות חצאיות עד הקרסול לקצר אותן, האם זה נכון.

באדיבות חנות בגדי נשים
לכתחילה

כב (זהו חטאה)

(ז) (ח' אדר ב', תשע"ד) שאלנו בעבר וכו', הרב שלח אלינו תשובה 'חלילה וחס' וכו', הבעיה מתעוררת עת שוב כשאנחנו מנסים לרשום בתנו (בת 13) לסמינר שנחשב לבנות טובות מאוד, מנהלת הסמינר וכו' דורשת שתקצר את החצאיות כדי להתקבל, לאורך של לפחות 10 ס"מ מתחת לברך, ולא ארוך יותר מ-10 ס"מ מעל הקרסול. האם לדעת הרב עליה לקצר את החצאיות כדי להתקבל לסמינר.

באדיבות בת סמינר ומשפחתה

כג (שלא תקצרי)

- בענין גרביים בצבע הרגל -

(ח) האם מותר ללבוש גרב בצבע הרגל ברשות הרבים.

באדיבות חנות בגדי נשים
לכתחילה

כד (לא)

(ט) היום רוב בנות ישראל לובשות שמלות שאינן מגיעות עד הקרסול וגרביהן הן בצבע הרגל, והרב שליט"א כתב לנו שצבע רגל אסור, מה ניתן לעשות בנידון זה.

באדיבות ארגון גדר עולם

כה (להעיר להן)